

Հատը, էջ՝ 189 եւ 195, որ ստուգուի ոչ — Հայ փորագրելի նախագիծ գրեթե բոլորովն է, կու գան զմեզ մեր Համոզման մէջ հաստատելու թէ Յ. Հեղինակին այս գիրքն՝ ամենեւին «20 տարուայ դաստառութեան, արդիւնք չի կրնար բնաւ, այլ մեղի այնպէս կ'երեւայ որ ռուսերէն կամ վրացերէն գրքի մը բառական թարգմանութիւնն է. վասն զի 20 տարին բառական ժամանակամիջոց է ճանչնալու, թէ ինչպէս պէտք է նպատակաւոր կարգով գրիք մը, եւ թէ ինչ ընելու է, որպէս զի հայ քառասունութեան խորհրդի աւելի նպատի քիչ մը, եւ ոչ՝ եղած բառերն անստիւն ընելով, շատ անգամ նոյն իսկ անձաւ բառերով խղճել մեր՝ օտարին մօտ շնորհելու համար: Եռասնք թէ «20 տարուան դաստառութեան, ընթացքին պատրաստած այս 302 փոքրագիր էջերէ բազմապէս գիրքը գտնէ «20 ամուսն» մէջ կրնայ ըստ պատշաճի սրբագրուիլ, եւ Տփղիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւնն իրաւունք ունի սրբագրութիւնը պահանջելու Հեղինակէն, որպէս զի օգտաւետ ծառայութիւն մը մատուցած ըլլայ այսպէսով Պր. Քիշիմիշեան Ընկերութեան, Ընկերութիւնն ալ՝ բուստարանութեան գիտութեան հայ դպրոցներու մէջ:

Հ. Գ. ՄԵՆ.

Մ Յ Լ Ե Ի Մ Յ Լ Ե

Մ Մ Ն Բ Ե Լ Ո Ւ Բ Ե

Սոսկի յոսկոյն:

Սարգիսն հնարագէտ հանձարոյն այս յանդուգն ու հսկայ գործը՝ մեծամեծ ու անհամեմատ արդիւնք յառաջ բերաւ. ըստ որում աշխարհին վաճառականութեան անձուկ գիծն ու ստանանն շատ ընդարձակեց եւ եւրոպական նաւահանգիստներուն եւ Հնդկաստանի մէջ եղած հեռաւորութիւնը նշանաւոր եղանակաւ կարճեցուց: Եւստի 1894 ջրանցքէն անցան 3341 նաւ (1890՝ 3389, 1891՝ 4207, 1892՝ 3559), ամբողջն ի փաստն 7,659.000 տակառաշարի տարողութեամբ (մէկ մի տոննայի 1000 քիլոմ.): Եւստի նաւերէն 2405ը կը վերաբերին Անգղիոյ, 272ը Գերմանիոյ, 190ը Գաղղիոյ, 178ը Հոլանտայի, 71ը Աւստրիոյ, 67ը Իտալիոյ, 50ը Նորուեգիոյ, 34ը Ցաճկաստանի, 29ը Սպանիոյ, 24ը Ռուսաստանի, 10ը Նեփթա-

տոսի, 3ը Հիւսիսային Ամերիկայի, 1ը Բեղիւնոյ, 1ը Բարաբիւնոյ, 1ը Զափոնի:

Ջրանցքէն անցնելու համար իւրաքանչիւր նաւ սկզբի ի վրայ 10 ֆրանք կը վճարէ, նոյնչափաւ անձանց համար: Եւստի 1893 առնուած մաքան 22,000.000 մաք է. անցաւորաց թիւը մինչեւ 186.495 բարձրացաւ: 3082 նաւ՝ ուրիշ 92 1/4% գիշեր ժամանակ անցան, որովհետեւ ջերմութիւնը ցերեկը գրեթէ անտանելի է: Անցման միջին տեւողութիւնը 20 ժամ եւ 44 վայրկեան է: Այն տեղ նաւը կը խոտորի, եւ ամեն մէկ խոտորման տեղն հեռագիր ունի, որով պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ՛ նաւը պիտի անցնի թէ ոչ: 1541ին մէկ տարւան մէջ կը հասնուէր արեւելեան Հնդկաստան եւ ճեշնաստան. այս օրս Մարսելլէն մինչեւ Փոնդիչէրի 22—24, ստորին Բոնիւսիան (Սայգոն) 28—30, Զափոն (Նախասաբի) 39—43 օր կը տեւէ:

Գիտելիք թոյլծը:

Շատ անգամ տակաւները ձիւթոտելէն ետքը՝ գարեջրով մէջ ձիւթով կտորներ կը լողան. ամենէն աւելի կը պատահի այս, երբ տակաւն մէջ ծորելոյն քանակութիւնը քիչ է: Սովորաբար գարեջրու խմորներն ասոր մտադիր չեն բնաւ, այլ ձիւթը կը կլնէ, առանց իմանալու թէ ասով իրենց կենաց կը վնասեն: Մարդուն մարմնոյն բարեխառնութեան մէջ ձիւթը անհալ կը մնայ եւ անկանոն ձեւին պատճառաւ կրնայ մասնաձեւ երկայնութեամբ վարազաղեաց կցիլ, որով աղեաց բարբառում եւ պայթում յառաջ կու գայ եւ ամենազառն տանջանաց մէջ կը վախճանի մարդ:

Ն Ո Ր Ե Լ Ո Ւ Բ Ե

Հնդիկ եղեգն շինուած երգիծն մը:

Մօտերս Շանկ-Հայի Յիսուսանց եկեղեցւոյն մէջ երգիծն մ'օծուեցաւ, զոր ճննացի կրօնաւոր մը շինած էր: Այս գործւոյս փողերն ոչ թէ մետաղէ, այլ հնդկական եղեգն (bambou) են շինուած, եւ որոնց հնչիւնն անհամեմատ զմայլեցեցիչ է: Եւրոպայի մէջ ասոր քաղցր հնչման պէս սիրուն եւ անխնայ հաճոյ ձայն չէ լսուած երբեք, կ'ընէ անգղիական թերթի մը թղթակցին: Հնդիկ եղեգն շինուած երգիծնն այս նիւթական առուակութիւնն ալ ունի, որ քոյն երեքին երկուքը նուազ է՝ յետագայ գործուած մետաղեայ փողերով երգիծներէն: